

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חתם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 568

מסכת סנהדרין נ"ח-ס"ד

בס"ד, כ"ז ניסן תש"ע

השבוע בגליון

- הזכרת שם עבודה זרה לצורך לימוד תורה
- יש להבדיל בין שני שמותיו של יש"ו
- בין - אנרגיה מותרת או אסורה?

הזכרת שמם של יש"ו ושל מוחמד

- ערבים חייבים בברית מילה?
- מה דינם של חלב ודם שנבראו בספר יצירה?
- "זמני דחוק, הנח תפילין בשליחותי..."

דבר העורך

ריבוננו של עולם, הבנתני!

מעבר לקו נשמע קולו של הגאון רבי אהרן דוד דונר שליט"א, דומ"צ בקהילת החרדים בלונדון, כשהוא נרגש, וחוזר ושונה: "הסיפור הזה הוא ממש גיוואלדיק, אני שמעתי אותו מפי בעל המעשה עצמו".
מהיכן נחילי? מהיהלומים, משיעור הגמרא, או שמא מניהול המוסד התורני? ובכן, כמעט אמרנו הכל, אך בעצם טרם אמרנו דבר.

משרדו המפואר של ר' גדליה הי"ו היה סמל לעשייה קולחת ונמרצת. זה שנים רבות שהוא עוסק במסחר יהלומים. יבוא, הפצה, יצוא, מכירה וקניה. הכל. מאז ומתמיד רחש שמרדו. מכשירי הטלפון טרטררו ללא הרף, ומכשירי הפקסימיליה פלטו ניירות ללא הפוגה. פקידיו, שתוגמלו היטב, הורגלו זה מכבר לשוחח בו-זמנית עם שני אנשים משני קצות העולם, כשכל אחד מהם טוח שמדברים איתו בלבד, ומוזכירות מיומנות פתחו מכתבים במהירות מדהימה ושיגרו את התשובות למענן בו ביום.

בקרבו קהילתו ומעגל חביריו ומכריו הגדול, ידוע ר' גדליה כאדם אמין, שקול ואחראי. לפיכך, כאשר מוסד תורני חשוב נקלע למצב כלכלי קשה, היה הדבר טבעי לחלוטין, שר' גדליה יתבקש להקדיש מזמנו היקר לטובת אותו מוסד, כדי לאזן את מצבו הפיננסי.

ר' גדליה היטה את שכמו, ויהי למס עובד. אט אט, בעבודה קשה ומסורה, החל ר' גדליה לפלח נתונים, לתאם בין הוצאות להכנסות, לנער את האבק מסעיפי תקציב ישנים ונשכחים, ולהפיק רוח חיים במוסד הקמל מבחינה כספית.

כל אותה עת לא זנח ר' גדליה את שיעורו הקבוע. **מידי** יום ביומו, לקראת ערב היה ר' גדליה נוטש את כל עיסוקיו, יהיו אשר יהיו, מתייחד עם גמרתו האהובה, ומאזין בשקיקה למגידי השיעור יחד עם יהודים נוספים אשר קבעו עיתים לתורה.

סדר יומו העמוס - היהלומים, המוסד התורני והשיעור, לא נתן בו את אותותיו. ר' גדליה היה מסוג האנשים שעומס העבודה מחייה את רוחם ומפיח בהם מרץ וסם חיים.

אולם, לקראת סוף השנה האזרחית, חש ר' גדליה כי המלאכה קשתה עליו. לקראת ימי אידיהם המסחר ביהלומים פורח, השוק מתעורר לחיים באחת, ועל שולחנו של ר' גדליה הצטברו הזמנות ופניות רבות מאוד, עד כי לא היה באפשרותו להיענות להן כלל. פשוט לא היה לו זמן.

דף נט/ב את בריתי הפר לרבות בני קטורה

ערבים חייבים בברית מילה?

כתב הרמב"ם (הל' מלכים פ"י הל' ח'): "אמרו חכמים, שבני קטורה, שהם זרעו של אברהם שבא אחר ישמעאל ויצחק, חייבים במילה. והואיל ונתערבו היום בני ישמעאל בבני קטורה, יתחייבו הכל במילה בשמיני". נידון הלכתי מרתק קיים בספרי האחרונים על אודות הלכה זו.

בסוגייתנו מבואר כי יצחק אבינו וזרעו אחרי התחייבו במצוות מילה, ואילו זרעו של ישמעאל אינו חייב במצווה זו. לגבי ששת בני קטורה, הלא הם בני אברהם, מבואר בסוגייתנו כי גם הם התחייבו במצוות מילה. אלא שלדעת רש"י (ד"ה "לרבות"), הם בלבד התחייבו בכך, ואילו זרעם אחריהם פטור. אך הרמב"ם חולק וסובר, כאמור, שגם זרעם התחייב במצוות מילה. לפיכך פסק הרמב"ם כי גם בני ישמעאל חייבים במילה, משום שבני ישמעאל התערבו בבני קטורה, ועליהם למול את עצמם מספק.

הגאון בעל "שאגת אריה" (סי' מ"ט), תמה על דברי הרמב"ם, שהרי סנחריב מלך אשור עירב את בני כל האומות אלו באלו, ומיני אז אין איש מאומות העולם יודע את מקורו האמיתי, ולפיכך, מבואר בגמרא (ברכות כח/א), כי גר עמוני רשאי לישא ישראלית ואינו פסול מלבוא בקהל, משום שאין כל וודאות כי אכן עמוני הוא, ואף מחמת הספק, שמא עמוני הוא, אינו צריך לחשוש, משום שרוב אומות העולם אינם עמונים והולכים אחר הרוב. מעתה, כאשר סנחריב בלבד את אומות העולם, מן הסתם, גם בני קטורה ובני ישמעאל התערבו עם הכל, אי לזאת, כל הנחשב לישמעאלי אינו חייב במצוות מילה, שהרי אין כל וודאות אם ישמעאלי הוא או בן לאחת מאומות העולם האחרות.

שמא תאמר, כי על כל גוי לחשוש שמא הוא מבני קטורה? אחר שראינו כי גר אינו צריך לחשוש שמא עמוני הוא, משום שהולכים אחר רוב אומות העולם שאינם עמונים, כך גם כל אחד מאומות העולם אינו צריך לחשוש שמא מבני קטורה הוא, שהרי בני קטורה הם מיעוט בקרב אומות העולם, ולפיכך אין עליו למול את עצמו!

אלא שבעל "נודע ביהודה" (שו"ת מהדורא תנינא אה"ע סי' מ"ב) חולק על הנחת יסוד זו. לדעתו, **כל הגויים חייבים במצוות מילה**, משום שעליהם לחשוש שמא מבני קטורה המה. **הלמאי אין הולכים אחר הרוב?** מחדש "נודע ביהודה", כי דין התורה שהולכים אחר הרוב נאמר לגבי יהודים בלבד, אך נכרי המסתפק בדבר מה, אינו יכול לסמוך על הרוב! רק עמוני שהתגייר והפך יהודי יכול לסמוך על הרוב... אך כל נכרי המסתפק אם הוא מבני קטורה - חייב במילה [עיי' ב"מנחת חינוך" מצווה ב' אות י"ב שתמה על דבריו, שאם כן מדוע ציין הרמב"ם את בני ישמעאל בלבד].

אולם אחרונים אחדים (שו"ת "שואל ומשיב" ח"ד סי' ק"ז, "חמדת ישראל" ח"א דף קח/א ד"ה "אך", שו"ת "מחנה חיים" ח"ג סי' ח') העלו רעיון מבריק ולפיו, הערבים בלבד חייבים במצוות מילה. שהנה, בני ישמעאל, אף על פי שהיו פטורים ממצוות מילה, נהגו כישמעאל אביהם ומלו את עצמם. כאשר בלבד סנחריב את אומות העולם, אמנם התערבו הכל בכל, אך הנימולים, הלא הם בני קטורה [שהיו חייבים במילה] ובני ישמעאל [שנהגו למול את עצמם], לא התערבו באומות העולם, שהרי סימן היכר מובהק היה להם שהם נימולים. הבלבול שאירע לבני ישמעאל ולבני קטורה היה בינם לבין עצמם, שהרי שניהם נימולים היו. מעתה, אין להסתפק על כל הנכרים אם

לעילוי נשמת

הר"ד זרח פלוק ז"ל ב"ר מרדכי ז"ל

נלב"ע כ"ח בניסן תשי"ט תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו ידידנו הר"ר אברהם פלוק ומשפ' שיחיו-ת"א

נר ה'

נשמת אדם



מבני קטורה המה, שהרי בני קטורה לא התערבו באומות העולם. רק הערבים הם החייבים במילה, מחמת הספק שמא מבני קטורה הם שבהם נתערבו... (עיין עוד "אוצר הברית" פרק י"א סי' א' ס"ק כ"ו שליקט איסורים שונים שישנם במילת גוי שאינו מבני ישמעאל ומבני קטורה).

דף נט/ב אין דבר טמא יורד מן השמים

מה דינם של חלב ודם שנבראו בספר יצירה?

שני אריות פגש רבי שמעון בן חלפתא בעת שהיה מהלך בדרך, כך מספרת סוגייתנו. עקב הסכנה המוחשית קרא רבי שמעון בן חלפתא את הפסוק (תהילים קד/כא) "הכפירים שאגים לטרף", ומיד נעשה לו נס ושתי חתיכות בשר ירדו מן השמים, והאריות השביעו את רעבונם באחת מהן והותירו את החתיכה השנייה. נשא רבי שמעון בן חלפתא את חתיכת הבשר הנותרת, הביאה לבית המדרש ושאל: בשר זה טהור? השיבוהו החכמים: ודאי טהור, כי "אין דבר טמא יורד מן השמים". בהמשך פרקנו מספרת הגמרא (לקמן א/ב) על רב חנינא ורב אושעיא, שבכל ערב שבת היו עוסקים בהלכות יצירה, ומתוך שצירפו אותיות משמו של הקב"ה שבהן נברא העולם, נברא להם עגל משובח ואכלוהו. אלא שלא נתבאר בגמרא אם עגל זה זקוק לשחיטה, או שמא מאחר שלא נוצר כדרך העולם מאב ואם, אין הוא זקוק לשחיטה. ספק זה העלו האחרונים והשל"ה הקדוש (פ' וישב דף ע' כתב, כי בהמה שנוצרה על ידי ספר יצירה אינה זקוקה לשחיטה. בספר "סדר הדורות" (סדר תנאים ואמוראים אות ש' מערכת רבי שמעון בן חלפתא אות ב', דף קפ"ב) כתב, כי מסוגייתנו מוכח שבהמה זו אינה צריכה שחיטה, שהרי רבי שמעון בן חלפתא הסתפק, אם חתיכת בשר זו שירדה מן השמים, של בהמה טמאה היא או של בהמה טהורה, ומשמע שמבהמה טהורה היא נחה דעתו. אם אכן יש לשחוט בהמה שנוצרה שלא על ידי אב ואם, לא ניתן היה לאכול חתיכת בשר זו שמעולם לא נשחטה.

בעל "טור ברקת" (הל' יום טוב דף קמ"ג) כתב כי גם אין צורך לנקר בהמה היורדת מן השמים, וגם אין חובה להוציא את גיד הנשה שבה. בעל "שדי חמד" (מער' חמץ ומצה סי' ב' אות ג') טורח להבהיר לאור דיון זה, כי אם יארע לאדם שתיפול לו חתיכת בשר ממרומים, אל ימהר לאכלה מתוך מחשבה שמן השמים היא, מאחר שאם עלינו לבחור בין אפשרות שהורידו לו בשר מן השמים לבין האפשרות כי הרוח שאבה חתיכת בשר זו והנחיתתה בחצרו, היא זה נכון להתייחס אל האפשרות השנייה... דינים אלו נאמרו לאמוראים, אשר היה בכחם לברוא בהמה על פי ספר יצירה, וידוע ידעו היטב אם חתיכת בשר זו מן השמים היא אם לאו.

מעניין לציין את דברי רבי צדוק הכהן מלובלין (סי' ו') כי למרות שבהמה שנבראה שלא בדרך הטבע אינה זקוקה לשחיטה, מכל מקום ראויה היא להקרבה על גבי המזבח.

דף סב/ב המתעסק בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה

"זמני דחוק, הנח תפילין בשליחותי..."

בסוגייתנו אנו מתוודעים להבדל בין "שוגג" ל"מתעסק".

שוגג חייב בקרבן חטאת, ומתעסק פטור ממנו.

שוגג הוא אדם שהתכוון לעשות פעולה מסויימת, כגון: להדליק חשמל בשבת, אלא שהוא שגג ושכח שמעשה זה אסור לעשות בשבת. לעומתו "מתעסק" הוא אדם שנשען על הקיר ובלי-דעת לחץ על מתג החשמל שמאחוריו והדליק את החשמל. כלומר: הוא עשה פעולה מבלי שהתכוון לעשותה. לפיכך, השוגג חייב חטאת, שהרי התכוון לעשות את המעשה האסור, ואילו המתעסק פטור, שהרי לא התכוון לעשות מלאכה ואין לייחסה אליו כלל.

אלא שגמרתנו מדגישה כי לא בכל איסורי התורה מתעסק פטור: "אמר שמואל... המתעסק בחלבים ובעריות - חייב, שכן נהנה. המתעסק בשבת - פטור, מלאכת מחשבת אסרה תורה". כלומר: אדם שביצע פעולת בליעה ומבלי משים הוא בלע חתיכת חלב בלא שהתכוון לאכול חתיכה זו - חייב, למרות שפעולת אכילת החלב נחשבת כ"מתעסק" שהרי החלב החליק לגרונו באקראי ללא כל כוונת פעולת אכילת חלב מצידו.

ההסבר לחיובו של ה"מתעסק" באיסורי אכילה ובאיסורי עריות, לעומת פטורו של "מתעסק" באיסורים אחרים נעוץ בהבדל שבין האיסורים: יש שאסרה תורה עשיית פעולה מסויימת, ויש שאסרה תורה את תוצאת הפעולה. בשבת אסרה תורה להצית אש. לפיכך, כאשר ה"מתעסק" לא התכוון לפעולה זו כלל, ניתן לנתק ממנו ולא לייחסה אליו. לעומת זאת באיסור אכילת חלבים התייחסה התורה להנאתו של האדם האוכל, לתוצאות פעולתו. הא ראייה, שגם אם ראובן ביקש את שמעון לדחוף חלב לגרונו, ראובן חייב על בליעת החלב, אף על פי שלא ביצע פעולת אכילה (תוספות בכתובות דף ל/ב - חידושי ושיעורי מרן רבי ברוך בער ב"ב סי' ה'). לפיכך, מאחר שאיסור אכילת חלב נעוץ בתוצאה, גם המתעסק בה חייב, כי התוצאה מקננת בגופו, אי אפשר להתעלם מכך (עיי' "קהילות יעקב" שבת סי' ל"ד - ל"ה, "קובץ שיעורים" ח"ב סי' כ"ג וכ"כ באתון דאורייתא כלל פ"ב).

חילוק למדני מרתק זה המבחר את סיבת האיסור לשני חלקים נפרדים - הפעולה והתוצאה, משמש את הגאון רבי חיים מברסק זצ"ל כדי להשמיט באופן מבריק את הבסיס לקושיה המפורסמת שנידונה בעבר בגליונו (ראה "מאורות הדף היומי" כרך ג' עמ' קצ"א), והיא, מדוע רשאי אדם

פקידיו ומזכירותיו עמלו קשות גם לאחר שעות העבודה הרגילות. הוא עצמו שוחח רק עם אנשי עסקים שבקשו לסכם עסקאות בסכום גבוה. ר' גדליה מיעט לצאת ממשדרו במשך היממה כולה, ועל ארוחת הצהריים ויתר זה מכבר. למרות הכל, כרעו ר' גדליה ופקידיו תחת הנטל, ומשך, פנה ר' גדליה להתייעץ עם האנשים הקרובים לו ביותר.

בשיעורי תורה רבים ניתן לחזות ביחסים המופלאים הנרקמים בין לומדי השיעור. אחות גדליה, את המוסד התורני לא ניתן היה להזניח. אחדים מלומדי השיעור הם הם שהמריצוהו ליטול על עצמו את ניהול המוסד. היה ברור להם, כי אם כף רגלו לא תדרוך בשערי המוסד במשך שבועיים, תבוא עליו כליה.

שעה ארוכה נשאו ונתנו יושבי השיעור עם ר' גדליה. את המוסד התורני לא ניתן היה להזניח. אחדים מלומדי השיעור הם הם שהמריצוהו ליטול על עצמו את ניהול המוסד. היה ברור להם, כי אם כף רגלו לא תדרוך בשערי המוסד במשך שבועיים, תבוא עליו כליה.

את מסחרו, כמוכן, לא ההין איש להציע לו לעזוב... **משך**, נמנו וגמרו ביניהם חברי השיעור, כי הם "מתירים" לר' גדליה להיעדר מן השיעור למשך שבועיים ימים בלבד, שבמהלכם הוא ישקיע את מלא מרצו וכוחותיו בעסק היהלומים, ולאחר מכן, כשון הסערה, ישוב ר' גדליה לספסל הגמרא.

למחרת בבוקר נכנס ר' גדליה למשרדו, וליבו החסיר מספר פעימות. כבר בעמדת איש הביטחון מהוצב בקביעות בפתח משרדיו, הוא חש בדבר-מה שאינו תקין. השומר ישב מובטל. בכל יום היה הלה רגיל לפלוט צרור טרוניו בשפה הפורטוגזית, בשעה שנאלץ לבדוק כמויות בלתי מבוטלות של בני אדם במכשיר הבידוק האלקטרוני, לוודא כי תיקיהם אינם מכילים חפצים חשודים ולתאם את כניסתם למשרדיו עם קצין הביטחון של הבניין. **כנס** ר' גדליה לתוככי משרדו והדם אזל מפניו.

הטלפונים לא טרטרו.

מכשירי הפקסמיליה לא פלטו ניירות.

פקידיו ישבו נינוחים וידיהם שמוטות.

שולחן המכתבים היה נקי.

שקט!!!

כמו השקט שבין תקיעה לתקיעה בראש השנה.

ר' גדליה שפסף את רקותיו, נשא את שתי ידיו לשמים ואמר:

רבינו של עולם, הבנתני!!!

לא כל יהודי זוכה לאות כה מובהק משמים כדי להדריכו בדרך הנכונה. ר' גדליה זכה.

תלמיד חכם מובהק שמעו את המעשה הגיב, כי ניתן ללמוד ממנו עד כמה חשובה בעיני הקב"ה השתתפותו של יהודי בשיעור תורה. ר' גדליה אשר כל מעשיו נעשו לשם שמים, ואף הקדיש את זמנו למוסד התורני, זכה לאות ומופת נדירים בזכות מעשיו.

לא נותר לנו אלא לסיים מעשה מדהים זה ברעיון מוסרי מאלף אותו שמענו מקורא יקר:

ידוע (שבת לא/א), כי לאחר מאה ועשרים שנה יישאל כל אחד ואחד מאיתנו "נשאת ונתת באמונה?"

קבעת עתים לתורה?"

כאשר מתייבב אדם בפני בית דין של מעלה,

נחקרים צפונות לבו: יהודי יקר! "נשאת ונתת באמונה????", האמנם ידעת, הרגשת והאמנת בכל רגע, שהכל מאיתנו יתברך? שאתה אינך מצליח,

אלא הקב"ה מצליח את דרכך? האם חשת בכל חושיך, כי בורא העולם מנווט את כלכלת כל בראויו בחן ובחסד וברחמים???

כן??? אתה מהנהן בראשך? **האמנת???**

ובכן, הבה נבדוק אם אכן האמנת שהכל מאיתו יתברך, ואתה אינך אלא עושה את ההשתדלות המוטלת עליך - "קבעת עתים לתורה???"

האם בהגיע זמן השיעור זנחת את כל עיסוקיך ואצת רצת ללמוד תורה מתוך ידיעה ברורה, כי הקב"ה ידוע שכבר מילאת היום את ההשתדלות



המוטלת עליך בענייני פרנסה, ועתה הנך יושב והוגה בתורת האלוקים?
כך??? "קבעת עיתים לתורה???"
אשריך טוב לך.

המעוניין לזכות את הרבים
בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת
שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל,
מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי,
ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה.
כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93
mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף נח/ב המגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע

המרים יד על חבירו

ביום השנה לפטירת אמו ביקש ה"חידושי הרי"ם" זצ"ל ממשמשו לארגן מניין אנשים מצומצם לתפילת שחרית בביתו. אחר שהלה עשה כמבוקש, ניסה אדם נוסף להכנס לחדר התפילה, אך הגבאי נאבק עמו, סטר על לחיו והשליכו החוצה. גם לעת תפילת מנחה, זימן הגבאי מניין אנשים מצומצם, והפעם כלל את עצמו ביניהם. ה"חידושי הרי"ם" נכנס לחדר, סקר את הנוכחים, ואמר: "חסר אחד". השיב הגבאי: "יש מניין". נענה הרבי: "אתה אינך בחשבון. אתה סטרת היום ליהודי, וכפי שפסק הרמ"א על "שולחן ערוך" (חור"מ סי' ת"כ סעי' א') אין לצרף למנין!..." ("אדמו"רי גור").

דף נח/ב עובד כוכבים ששבת חייב מיתה

עדותו של הגוי פוסלת

שבת, אומרים בשם ה"שפת אמת" זצ"ל, היא עדות על בריאת העולם. לפיכך אסור לנכרי לשבות, שהרי "נמצא אחד מהם קרוב או פסול - עדותו בטלה..." ("האוצר היהודי").

לעילוי נשמת

מרת **רייצא רחל סימינובסקי** ע"ה

ב"ר דוד אליהו ובאשה טופל ז"ל

נלב"ע א' באייר תשס"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק משה וייס** ז"ל

ב"ר אליעזר ז"ל ליום השלושים לפטירתו

נלב"ע כ"ח באדר תש"ע

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק בודנשטיין** ז"ל

בן הרב חיים קלמן ז"ל נלב"ע כ"ז בניסן תשס"ב

תנצב"ה

הונצח ע"י משפ' **בודנשטיין** שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **נחום Natahn Stark** ז"ל

ב"ר אברהם אשר ז"ל נלב"ע כ"ו בניסן תשל"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

למנות את חבירו כשליח לביצוע מצוות שחיטת קרבן פסח, אך אין הוא רשאי למנות שליח שיניח תפילין עבורו (תוס' ר"ד קידושין מב/ב).

הגר"ח מבריסק מבאר, כי קיים חילוק מהותי בין שתי מצוות אלו. במצוות קרבן פסח, אשר ממנה נלמדים דיני שליחות (קידושין מא/ב), מצווה בעל השה לשחטו. המצווה מתקיימת **בפעולת** השחיטה ולפיכך, אפשר למנות שליח שיבצע פעולה זו עבור המשלח. לעומת זאת, מצוות הנחת תפילין אינה מתקיימת על ידי **פעולת** הנחתם, אלא בעצם היותם מונחים על גופו של האדם, ולכך, כמובן, אין ניתן למנות שליח ("ברכת שמואל" קידושין סי' כ').

דף סג/ב ושם אלהים אחרים לא תזכירו

הזכרת שמם של יש"ו ושל מוחמד

אי שם, בכפר קטן בגרמניה, התמנה מורה חדש באחד מבתי הספר האיזוריים, שרוב תלמידיו היו יהודים, וצביונו הכללי של בית הספר נשמר על ידי רב המקום. ויהי היום, והמורה החדש הקריא בפני התלמידים קטע מספר הסטוריה, תוך ציטוט שמו של יש"ו. עקב כך התחוללה סערה בקרב היהודים המקומיים. להגנתו טען המורה, כי ביכר שלא לשנות מן הכתוב בספר מחמת שני התלמידים הנוצריים ששהו בכתה. רב העיירה שלח את הסיפור במלואו לגאון רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל אשר ענה תשובה מעניינת (שו"ת ח"א יו"ד סי' ק"פ).

הזכרת שם עבודה זרה לצורך לימוד תורה: בסוגייתנו מבואר שאסור לאדם לומר לחבירו "שמור לי בצד עבודה זרה פלונית" - המתן לי ליד עבודה זרה פלונית - שנאמר (שמות כג/ג): "ושם אלהים אחרים לא תזכירו, לא ישמע על פיך". "בית יוסף" (יו"ד סי' קמ"ז) מבאר ופוסק, כי אין להזכיר שמות של עבודה זרה, הן לצורך והן שלא לצורך, מלבד שמות אלו המוזכרים בתנ"ך, כמבואר בסוגייתנו (שו"ת הגר"ע"ה שם), וכן מותר להזכיר שמות של עבודה זרה לצורך לימוד דיני התורה.

יש להבדיל בין שני שמותיו של יש"ו: מעתה, מאחר שהנוצרים מתייחסים ליש"ו כמי שמסייע בהנהגת העולם, הרי זו עבודה זרה מוחלטת ואין להזכיר את שמו. אלא שההגות מימוניות (רמב"ם הל' עבודת כוכבים פ"ה ס"ק ג) מציין כי אין להזכיר שם של עבודה זרה, כאשר שמה הוא שם אדנות ואלוקות. לפיכך, עלינו להבחין בין שמו הפרטי של אותו האיש - יש"ו, לבין כינויו בפי מאמיניו, הנגזר מלשון משיח [לא מצאנו לנכון לציין בגליון את הכינוי, אף על פי שלצורך לימוד תורה הדבר מותר]. לפיכך המזכיר את השם יש"ו אינו עובר על איסור תורה, שהרי שם זה אינו אלא שמו של אדם, שהנוצרים בסכלותם האמינו בו. אולם המזכיר את כינויו כראש דת הנצרות ומייסדה, עובר על איסור תורה, שהרי זה שם עבודה זרה.

הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל הוסיף וציין, כי אף על פי שאין איסור מן התורה להזכיר את שמו הפרטי של אותו האיש, "בכל תפוצות ישראל... היראים נמנעו להעלות שם זה על שפתם" ואין להתיר מנהג זה.

כאמור, לגבי יש"ו הנוצרי מוסכם על הכל, כי מאמיניו נחשבים כעובדי עבודה זרה בשיתוף, היינו: שהוא שותף להנהגת העולם (עיי' רמ"א או"ח סי' קנ"ו הנפק"מ בין ע"ז לע"ז בשיתוף). לעומת זאת, לגבי מוחמד, מייסד דת האיסלם, כתב הר"ן בגמרתנו (סא/ב): "גם המשוגע של הישמעאלים, אף על פי שאינם טועים אחריהם לעשותם אלהות, הואיל ומשתחווים לפנייהם השתחואה של אלהות, דין עבודת אלילים יש להם". אולם, הרמב"ם (שו"ת הרמב"ם סי' תמ"ח) מציין, כי הישמעאלים הקדומים אכן היו עובדי עבודה זרה, אך לא כן הישמעאלים שבדורות אחריהם, ש"כבר נכרתה אמונת העבודה זרה מפיהם ומלבם, והם מיחדים לאל יתברך יחוד כראוי, יחוד שאין בו דופי". לפיכך, פסק הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פרק י"א הל' ז), כי יין הישמעאלים אסור בשתיה, אך מותר בהנאה.

דף סה/ב ודורש אל המתים

ביו - אנרגיה מותר או אסור?

סוגייתנו מבארת כי הפסוק (דברים יח/א) "ודרש אל המתים", בא לאסור כל פעולה שנועדה לקבלת ידיעות מן המתים בחלום הלילה או בכל דרך שהיא, וכדברי הרמב"ם (הל' עבודת כוכבים פ' י



מאורות
הדף היומי

זינן רבי שמעון בן יוחאי זיע"א

הננו להודיע לציבור העולים לשבות באתרא קדישא - מידון, כי בשבתות קודש הבעל"ט ימסרו

שיעורי הדף היומי

מפי מגידי השיעורים הרבנים הגאונים:

פרשת שמות: הרב ישראל שמעון פיירמן. פרשת תרומה-מצורע: הרב צבי הוכלר. פרשת אהרן-קדושים: הרב גרשון פינקלשטיין. פרשת אמור: הרב משה רנניצר.

ליל שבת בבין הרשב"י-בשטיבל (ירפסת חתים) בשעה 23:00	שב"ק אחה"צ בבין הרשב"י-בשטיבל (ירפסת חתים) בשעה 16:00	שב"ק אחה"צ בבין הרשב"י-בשטיבל (ירפסת חתים) בשעה 17:00
---	--	--



י"א הל' י"ג): "כללו של דבר, כל העושה כדי שיבא המת ויודיעו - לוקה, שנאמר, לא ימצא בך מעביר וגו' ודורש אל המתים".

בעקבות איסור התורה לדרוש אל המתים, כתב מהרי"ל (מנהגים הל' תענית), כי המשתטח על קברי צדיקים "אל ישים מגמתו נגד המתים השוכבים שם" אלא יבקש רחמים מהשי"ת בזכות הצדיקים. בעל "אליה רבה" (סי' תקפ"א ס"ק ל"ט) מבאר, כי המבקש רחמים מן המת נראה כדורש אל המתים. רבי חיים פלטיאל, אחד מן הראשונים, אף מנע נשים מן ההליכה לקברים משום שטעו לחשוב כי המתים מסייעים להן. לפיכך, הוא התיר את נדרן אשר נדרו לילך לקברים וביקש מהן כי את הכסף שיועד להוצאות הדרך יתנו לצדקה (ראה בב"ח טו"ש"ע י"ד סו"ס"י ר"ז ובש"ך שו"ע סי' קע"ט ס"ק ט"ז).

לעומת זאת, לדעת פוסקים אחרים אין איסור לבקש מהנפטרים שימליצו טוב, ואף יש תפילות המנוסחות כך (ראה "פרי מגדים" סי' תקפ"א ב"אשל אברהם" ס"ק ט"ז). לדעתם, דברי מהרי"ל כוונו למתפלל אל המת שיושיענו בעזרת כח מסויים ולא על ידי הקב"ה (ש"ת "מנחת אלעזר" ח"א סי' ס"ח, ועיי' "בנין ציון" ח"א סי' כ"ז, שבעניינים אלו אין לאסור אלא את שנאסר בפירוש. ועיי' פסקי תשובות סי' תקפ"א). **להלכה** כתב ה"משנה ברורה" (סי' תקפ"א ס"ק כ"ז): "אל ישים מגמתו נגד המתים, אך יבקש מה' יתברך שיתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר".

בשנים האחרונות באה עדנה לענף הרפואה האלטרנטיבית. בין שיטות הריפוי המגוונות קיימת שיטה המכונה "ביו - אנרגיה", בה הטיפול נעשה ללא כל מגע גופני של המטפל, אלא על ידי יצירת קשר נפשי בין המטפל למטופל, ובאופן זה המטפל משפיע בריאות מגופו הבריאה לגופו של המטופל. כאשר מטפל בשיטה זו מתבקש לרפא מחלה תורשתית, הוא יוצר קשר עם אבות המשפחה, ועל ידי כך הוא מתקן את השורש הפגום. הקשר של המטפל עם המת נוצר על ידי העלאתו בדמיון המטפל, וכך הוא רואה בדמיונו את מקום המחלה ומרפא אותה.

רבני בית מדרשנו התוודעו לשיטה זו מן הפן ההלכתי בלבד, ולא העמיקו לחקור אם יש בה ממש, או שאין היא אלא אחיזת-עיניים. מכל מקום, גם אם אכן כל האמור לעיל שריר וקיים, יש לדעת אם העושה כן אינו עובר על איסור "ודרש אל המתים".

בספר "שיח יוסף" (ח"ג סי' פ) עוסק הגר"י רוט בסוגיה מעניינת זו, ובסיום דבריו כתב, כי נראה שיש לאסור טיפול זה.

הקדם והנצח

את נשמת יקיריך ז"ל

שיום הזיכרון שלהם חל בחודשים:

סיון - תמוז - אב - אלול

בגמרא המיוחדת

"מהדורת נר תמיד"

בהוצאת מאורות הדף היומי

כתב בעל החפץ חיים:

"...וכזה יראה הוא בעצמו לעשות לעילוי נשמת אביו ואמו שעמלו בכל כוחותיהם עליו... יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח. וכן ראיתי רבים נוהגים"

נשרות אלפי גמרות מודפסות ונלמדות לעילוי הנשמה המונצחת בעמוד הגמרא

לפרטים והרשמה: (שי)

טל. 03-5775307 פקס. 03-7601020

עונג לימוד משפחה

חדש! מאורות השבת חלק ח'

חידוש לכל המשפחה. בכל שבת

יש לכם הזדמנות להוסיף לחזקת הלימוד אלף המשפחות כבר נהנות מדי שבת מלימוד הלכה ובמשפחות ובמחשבה או חזקת לימוד המשפחה. בכל שבת יקום "מאורות השבת" חידוש המשפחה. זה הזמן לכל המשפחה לחזקת.

לפרטים והזמנות: 1700-500-151

להשיג בחנויות הספרים

מאורות

נושאי הלימוד בכרך זה:
עניני חול בשבת, כ"ז
בשבת, חשימוש ברכה
ובמסות, רחיצה בשבת
והבית, וכוונתו, חול